

I Међународни симпозијум
Удружења здравствених професионалаца Србије
"Бол као медицински, биолошки, психолошки, социолошки и
културолошки феномен"

Предавање по позиву

Тема:

**ПРАВНА ПРИРОДА СТРУЧНЕ ГРЕШКЕ И ЊЕН УТИЦАЈ
НА ОБЛИК ОДГОВОРНОСТИ ЗДРАВСТВЕНИХ
РАДНИКА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

Доц. др Боро Крстић
Универзитет Бијељина

Увод

У овом излагању анализирана је правна природа стручне грешке која је дефинисана позитивноправним прописима, а на основу којих се здравствени радници позивају на одговорност.

Наиме, постоје разна становишта **домашаја и примене стручне грешке**, а заједничко им је да дају веома широк дијапазон одговорности здравствених радника која може да се утврђује у више различитих поступака,

Увод

Постоји **недоумица** у погледу тврдње да стручна грешка, коју дефинише Закон о здравственој заштити Републике Србије, представља основ за покретање свих облика одговорности (дисциплинска, материјална, прекршајна и кривична), како се то, иначе, помиње у медицинској и правној литератури.

Пре би се могло рећи да се услед стручне грешке могу покренути само поступци за утврђивање **материјалне и дисциплинске одговорности**.

Појам стручне грешке

Према дефинисцији коју у члану 186. даје Закон о здравственој заштити Републике Србије (333),

СТРУЧНА ГРЕШКА је несавесно обављање здравствене делатности у виду:

- занемаривања професионалних дужности у пружању здравствене заштите,
- непажње или пропуштања, односно непридржавања утврђених правила струке и професионалних вештина у пружању здравствене заштите,

које доводи до:

повреде, оштећења, погоршања здравља или губитка делова тела пацијента.

Одговорност здравствених радника

Одговорност услед стручне грешке произилази из чињенице **да је пацијенту, услед чињења или нечињења здравственог радника, проузрокована штета.**

Сходно томе, здравствени радници се могу позивати по два основа одговорности, и то:

1. одговорности због кривице (субјективна оговорност) и
2. одговорности због створеног ризика (објективна одговорност).

Одговорност због кривице

Одговорност због кривице

Код одговорности **због кривице** здравственог радника потребно је:

1. да је пацијент претрпео **штету**
2. Да је штета настала **кривицом** здравственог радника и
3. да између радње здравственог радника и штете код пацијента постоји **узрочна веза**, односно потребно је да пацијент докаже да је штета коју је пацијент претрпио последица радње здравственог радника.

Питање одговорности здравствених радника зависи од **адекватности** узрочне везе и циља прекршене норме.

Одговорност због кривице

Природна и логичка узрочност су фактичко питање и за њихово правилно утврђивање, у судском поступку, ангажоваће се **судски вештак** медицинске струке.

Адекватна узрочност је, пак, правно питање које оцјењује суд.

Могло би се рећи да је утврђивања узрочне везе једно **хипотетичко питање**, тј. питање, какав би исход лечења био у случају да је лекар поступио онако како је требало.

Одговорност због кривице

КРИВИЦА - здравственог радника постоји ако је пацијенту проузиковао штету са **умишљајем или из нехата**.

Умишљај је врста теже кривице, а постоји ако је здравствени радник **свесно и вољно** начинио штету другоме.

НЕХАТ - је врста блаже кривице, а степенује се на:

- грубу непажњу,
- обичну непажњу и
- одсуство пажње која се поклања властитим стварима

Одговорност због створеног ризика

Одговорност због створеног ризика

Код одговорности због **створеног ризика**, здравствени радник одговора ако је пацијент претрпио ШТЕТУ и ако постоји УЗРОЧНА ВЕЗА између те штете и **УПОТРЕБЕ** опасне ствари или делатности од стране здравственог радника, БЕЗ ОБЗИРА НА ЊЕГОВУ КРИВИЦУ.

Код нас не постоји списак опасних СТВАРИ, као што је у другим правима где се примењује принцип *numerus clausus*, где се лице позива на одговорност само у случајевима који су прописани законом за тачно одређене ствари.

Одговорност здравствених радника

Дакле, према правилима о одговорности за **опасне ствари**, опасним се не сматрају све ствари, већ само оне ствари од којих прети **ПРЕКОМЕРНА ОПАСНОСТ** штете. За разлику од појединих земаља **у нашем правном систему појам опасне ствари даје суд у сваком конкретном случају.**

У данашње време лечење пацијената заснива се употребом **софистициране** медицинске опреме, нарочито имајући у виду специфичност одређене болести, а непажљивим руковањем том опремом могу се пацијентима **ненети одређене последице по здравље.**

Због тога се од запослених на таквим радним местима у здравственим установама очекује да раде са повећаном пажњом (пажња доброг стручњака).

Одговорност због створеног ризика

Поред опасне ствари, и медицинска **делатност** се по самој својој природи може категорисати као опасна. Опасна делатност произилази и из чињенице да се односи на активности и радње од којих зависи здравље и живот човека.

Због тога је за здравствене раднике веома важно да се увек држе принципа “сигурнијег пута”, односно да у свом раду користе које су већ проверене у пракси. **МЕТОДЕ И ПРОЦЕДУРЕ**

Према 300 разлика између опасне ствари и опасне делатности огледа се у томе што **за опасну ствар одговара њен ималац**, односно здравствена установа (као власник ствари), док **код опасне делатности одговара лице које се њоме бави** (лекар, стоматолог, фармацеут, медицинска сестра, медицински техничар).

Облици одговорности

У теорији и пракси најчешће се срећемо са четири облика одговорности здравствених радника, и то:

1. Дисциплинска,
2. Материјална,
3. Кривична и
4. Прекршајна

Сви наведени облици одговорности за свој основ имају **стручну грешку.**

Облици одговорности

СТРУЧНА ГРЕШКА је несавесно обављање здравствене делатности у виду:

- занемаривања професионалних дужности у пружању здравствене заштите,
- непажње или пропуштања, односно непридржавања утврђених правила струке и професионалних вештина у пружању здравствене заштите,

које доводи до:

повреде, оштећења, погоршања здравља или губитка делова тела пацијента.

Облици одговорности

Наведена дефиниција стручне грешке је изведена је из Закона о облигационим односима Србије (ЗОО), који у делу о „проузроковању штете“ предвиђа низ правила која се могу применити на здравствене раднике у случају стручне грешке.

Дакле, ОБА ЗАКОНА прописују **непажњу** као разлог наступања штете, односно последица.

Из тога разлога **материјална одговорност здравствених радника услед стручне грешке је неупитна.**

Облици одговорности

Међутим, за разлику од дисциплинске и материјалне одговорности, код кривичне одговорности **постоје нејсноће око кривице здравственог радника** у вези члана 186.став 1. Закона о здравственој заштити.

Да поједноставимо, ако умишљај дефинишемо као **злу намеру** здравственог радника да нанесе штету пацијенту, закључићемо да се у дефиницији умишљај не појављује чак ни у фрагментима.

Облици одговорности

Наиме, **језичким тумачењем** члана 186.став 1. Закона о здравственој заштити **увиђа се:**

- да стручна грешка може настати једино **НЕПАЖЊОМ** тј. **НЕХАТОМ** здравственог радника, те
- да из наведене одредбе не произилази **зла намера** здравственог радника да нанесе штету пацијенту.

Поједностављено речено, поменутом законском одредбом није на недвосмислен начин указано на умишљајно поступање здравствених радника које доводи до нарушавања здравља пацијента, него је стручна грешка дефинисана у светлу непажње здравственог радника.

Облици одговорности

Ако се добро обрати пажња на Кривични законик, код кривичних дела **НЕСАВЕСНО ПРУЖАЊЕ ЛЕКАРСKE ПОМОЋИ** и **НЕУКАЗИВАЊА ЛЕКАРСKE ПОМОЋИ** **умишљај здравствених радника** је основни параметар њихове одговорности.

Одређене недоумице постоје и код кривичног дела Несавесно поступање при справљању и издавању лека, чији је извршилац фармацеут.

Наиме, те недоумице произилази из чињенице да законодавац није предвидео смрт пацијента код овог кривичног дела, а опште је познато да услед непажње фармацеута (издавања супротног лијека), а у случају тешког стања или хроничних болести код пацијента, може доћи до смрти пацијента.

Закључак

Тумачећи одредбу 186.став 2. Закона о здравственој заштити евидентно је да се одговорност здравствених радника у случају стручне грешке априори (*a priori*) односи на **дисциплинску одговорност**, а индиректно и на материјану одговорност.

Када је упитању кривична одговорност здравствених радника за дела учињена услед стручне грешке, постоји низ контрадикторности које наводе на закључак:

да према важећој законској дефиницији, кривична дела не настају услед стручне грешке здравственог радника, него се **ради о делима чија је радња квалитативно различита и не одговара опису поступања здравствених радника садржаних у члану 186. Закона о здравственој заштити.**

Закључак

Мишљење

Поменута **квалитативна разлика радњи** (поступања) здравствених радника садржана у Закону о здравственој заштити који дефинише стручну грешку, односно у Кривичном законнику и јесте основни разлог што Закон о здравственој заштити не наводи смрт пацијента као последицу насталу пропустом здравствених радника.

Закључак

Поред кривичне, такође, и постојање **прекршајне одговорности** здравственог радника услед стручне грешке је веома упитно, јер прописи предвиђају прекршајну одговорност здравствених радника за пропусте који имају потпуно други карактер, односно **пропусте који се не заснивају на односу здравствени радник-пацијент.**

Закључак

Уочава се:

- да је веза кривичног права и медицинског права, односно медицинског права и медицине недовољна и
- да треба предузети одређене кораке како би се нашла права мера за бољу уређеност прописа из области здравства, у домену одговорности здравствених радника у случају стручне грешке.

Препорука

Здравствени радник некада У ТРЕНУТКУ мора одлучити о **избору методе лечења или њега, односно примене одређеног средства.**

Медицински стандарди нису званични за примену ако су тек у испитивању, него је **мјеродаван је онај стандард** који је постојао у вријеме предузимања одређеног медицинског захвата.

Треба имати у виду да се методе и дијагнозе које се предузимају **морају примјењивати у више универзитетских клиника.**

Уколико је здравствени радник у **недоумици** приликом предузимања неке интервенције, дужан је држати се **начела “сигурнијег пута”.**

ХВАЛА